

A n n a N y s t r ö m - M ä s s r o r

Brevcitat och kommentarer kring
en missionärs liv och arbete

Ett arbete av
Karin Fritzson
1972

Svenska Missionsförbundet öppnade 1885 mission i Tiflis i Kaukasien. Hit sändes missionär N.F. Höijer som pionjär. Han fick som hjälp en kristen armenier, Abraham Amirchanjantz, som var väl insatt i folkets sätt att leva och som även tjänstgjorde som tolk i början. Till detta missionsfält sändes även Anna Nyström, en av flera missionärer ur samma släkt. Då hon var min mormors faster, har jag haft särskilt intresse av att läsa de många brev, hon under sina verksamma år skrev hem till Sverige. Dessa, adresserade till C.F. Nyström i Västerås, Annas bror och min mormors far, finns bevarade, och jag har genom detta arbete försökt göra dem mer lättillgängliga. Jag har urbreven citerat det, jag upplevt som mest intressant och lärorikt. Jag har också velat, att skildringarna av folkliv, seder och bruk, språk och religion komma med - men jag vill framför allt ge en bild av Anna själv och hennes liv.

"Tiden är ju kort, Gud gifve att mitt lif måtte i någon mån förhärliga hans namn den lilla tiden som återstår för mig, antingen det blir här hemma eller därute, bland dem som intet hördt hafva om den korsfäste och uppståndne Jesus! Ach ja, du vet att mitt hjerta klappar varmt för de arme i mörker och dödens skugga sittande menniskobarnen, ack att jag liksom i hoppet jublar vid tanken på att det kan vara en möjlighet att det en dag ska förunnas mig att få gå ut med det glada budskapet om Jesus. Men hvarthän? Gud vet det."

Anna Nyström d. 28 okt. 1888

C.F. Nyström berättar i efterlämnade anteckningar om sin syster:

"Min syster Anna föddes i Gåsinge socken i Södermanland den 9 december 1850. Men vid omkring 1 års ålder flyttade hon med föräldrarna till Björnlunda s.n. Äfven som barn var hon af ett allvarligt sinnelag. Men som det på vår hemtrakt vid den tiden icke förekom några andeliga rörelser, så voro de yttre omständigheterna icke egnade att framkalla det andeliga lif, som likt en svag gnista dolde sig i den lilla flickans indre. Af syskon och lekkamrater betraktades hon med en viss kallsinnighet, därför att hon föreföll tungsint och mindre liflig. Vår fader, som vördade Gud och hans ord, syntes märka att hans lilla dotter behöfde deltagande och visade henne därför något mera uppmärksamhet, och tog henne stundom på sitt knä och sade henne några vänliga ord. Då barndomsminnena återupplivas, så komma äfven dessa stunder i ljuf åminnelse. Vid vissa tillfällen gick Anna ensam ut åt björkskogen och bad till Gud, hvilket dock var en hemlighet tills längre fram i tiden, då hon berättat, att dessa hennes ensamma stunder med Gud voro särskildt ljufva. Då hon var 12 år, gick vår kära fader genom drunkning ur tiden, så vi fingo ej tillfälle att säga honom ett ömt farväl innan han skiljdes ifrån oss. Men sörja och sakna, det var vår lott. Den andeliga lifsgnistan hos Anna var då nästan kväfd, emn återupplivades då hon var omkring 17 år. Hon var då tjenarinna på en bondgård, dit hon flyttade innan hon fyllde sitt femtonde år. Då hon erhållit frid med Gud kom hon hem och helsade på, och bad sin moder om förlåtelse för det hon inte alltid varit så lydig och uppmärksam mot henne som hon bort vara, hvarefter hon uttryckte sin innerliga önskan att Herren måtte få leda både moder och dotter efter sin vilja. Då hon räckte mig handen till afsked, såg hon på mig med en tårfylld och medlidsam blick och tilltalade mig så bönfallande med de orden. "Glöm icke Gud! Kalle." Om jag lefde än så många år, den synen alldrig ur mitt minne går. Sedan vi tagit farväl af hvarandra, grät jag som ett barn, och sade till min broder, "Alldrig hade jag trott Anna om att vara, det hon verkligen är." Nästa gång vi träffades, då kom jag till

henne med den underrättelsen, att Gud gjort barmhärtighet med mig. Då rullade stora glädjetårar utför min systers kinder under det hon sade, "Nu märker jag att Gud hör hvad hans barn beder".

Som tjenarinna på åtskilliga platser var Anna trogen i sitt kall. Men då samtalet kom in på missionsverksamheten, hände det ofta, att hon så fördjupade sig däri, att hon släppte det arbetet som hon hade för händer, en förebild till det som sedan blef en verklighet.

Då den underrättelsen blef synlig i tidningarna att ett bibelkvinnohem skulle upprättas vid hvita bergen i Stockholm så skref jag till Anna därom och föreslog henne att begära inträde där. Hon mottog mitt bref en afton utan att nämna till någon om innehållet i detsamma. Följande morgon kom hennes husbonde med samma förslag, som blifvet henne förelagt genom det bref som hon föregående afton bekommet. Nu blef det att med allvar lägga saken inför Gud, och följderna blev, att då det ofvannämnda hemmet öppnades, gjorde hon där sitt inträde. Som bibelkvinna arbetade hon något år inom Stockholms Stadsmission. Sedan ett par år på Gottland och därefter 5 år i Jönköping. Här tilldrog hon sig rätt mycken uppmärksamhet genom sin masagebehandling så att hennes egentliga verksamhet gick där på senare åren upp i sjukvårdsarbete, ty läkare sände både höga och låga passienter till henne.

I Jönköping blef hon genom åhörandet af en predikan af Missionär Strefsrud från Santalistan så intresserad för hednamissionen, att hon beslöt sig för att lemna återstoden af sin årslön för verksamheten bland hedningarna, och sedan icke taga någon direkt lön, på det att missionsvännerna därigenom kunde blifva i tillfälle att offra så mycket mer för yttre missionen. Någon ekonomisk förlust gjorde hon därigenom icke utan fick rikligen till sitt uppehälle, så att hon till och med hade litet penningar i besparing då hon kom till Kristinehamn, dit hon flyttade från J. Dessa penningar lemnade hon dock sedan i hemlighet till den yttre missionens tjänst.

Medan hon var i Kristinehamn erhöll hon bref från en vän i Jönköping med uppmaning till henne att läsa Engelska språket. Men huru skulle hon som var 37 år gammal, och icke ens hade afgångsbetyg från folkskolan, och icke heller någon annan, hvad man plägar kalla, underbyggnad, mer än en kurs på bibelkvinnohemmet, nu kunna lära sig främmande språk?

Methodistpastor Svensson erbjöd sig att försöka läsa något engelska med henne, och han påstod att hon hade goda anlag för språkstudier.

Sedan hon genom bref från Fru Høijer i Kawkasien erhölet uppmaning att ingå till Sv. Missionsförbundet med begäran om att i dess tjänst få utgå för yttre missionen, skref hon till mig och sade, att brefvet

från fru H. hade liksom väckt henne till nytt lif, och blodet började sjuda i hennes ådror varmare än hvad det gjort på en längre tid förut. Ansökan inlemnades till Missionsförbundet och densamma blef beviljad. På årsmötet i Stockholm 1889 afskildes hon i Imanuelskyrkan för att utgå till Kaukasien och Persien. Den 5 oktober ofvannämnda år afreste hon från Stockholm till Kaukasien."

Tiflis.

Resan gick med båt över till Finland, sedan vidare med tåg till Tiflis över Moskva och Baku. Anna skriver i sitt första brev den 11 december 1889: "Denna vecka om Gud vill flytta vi till ett nytt kvarter som skall vara sundare än det vi nu bo uti, ty rummen här ligger öfver en vinkällare och är det derföre mycket kallt o dragit på vintern. Inga kakelugnar fins här heller, utan det eldas i små kaminer. Dock, vi hafva det ju ändå så bra emot många af våra andra syskon som äro ute på missionsfältet. - - - Litet mera stilla tror jag nog att det blir der vi komma att bo sedan, jag får visst ett litet hörn åtminstone för mig sjelf der så att jag åtminstone någon gång kan låsa min dörr."

I nästa brev den 21 januari 1890 berättar Anna: "Wi bo nu mycket trefligare än förut ty vi hafva flyttat i annat kvarter. Wi bo en tr. upp midtför en stor trädgård som om sommaren blir mycket skön, en mängd vindruvur växa äfven der, unifär som störbönor hemma i Sverige. Kakelugnar finns äfven här fastän ej sådana som hemma af kakel, utan murade, veden läggs in unifär lika stor som i bakugnarna hemma i Sverige."

I samma brev berättar Anna om sitt första möte med de "grekisk katolska" i Tiflis: "Förliden lördag, som var ryska trettondedagen (20de dagjul enl. svensk tid) vorovvi i tillfälle att se huru människorna förmå att underkasta sig de mäst onaturliga saker till det yttre, då de tro sig därmed kunna vinna rening från sina synder. Stadens gator vimlade nu af människomassor som strömmade till floden Kura (hvilken löper genom denna stad) för att åse huru en mängd Armenier o ryssar skulle döpa sig i floden, för att blifva renade från synden, samt helade från sjukdomar, ty sedan prästerna doppat korset i floden anses det vara heligt, o hämtas derföre hem af vattnet denna dag i krukor o buteljer, af alla möjliga slag, som förvaras såsom medesin för de sjuka. Emellertid var det upprörande att skåda denna scen. Prästerna i sina långa gula kappor och håret långt ned på ryggen tågade i spetsen för skaran ned till flodstranden der de hade byggt ett tillfälligt tämpel, hvars tak liknade en blå stjernhimmel, o rundtomkring beprydt med granar. Skaran tågade sakta som om de

följt en död till grafven, närmast prästerna buros en ark af 4 personer dernäst en mängd långa flaggor, samt musik af trummar o instrumänt. En mängd kosacker (ryttare) kommo nu äfven rusande tvers öfver floden, så att knappast hästarnas ryggar voro synliga ofvan vattnet, Wid tämplet stannade nu både fotfolk o ryttare, en massa skott aflossades o i detsamma hoppade en mängd af folket i floden helt nakna, badande såsom om sommaren bland snö o is helt lungna, i snön sprungo de sedan upp med sina bara fötter o klädde sig som om intet besynnerligt als hade egt rum. De som icke vågade hoppa uti de gingo i flodstranden o tvådde händer, fötter o hufvud, samt hämtade af vattnet i sina krukor med sig. När man nu skådade utöfver denna svarta skara af asiater, som verkligen liknade ett hedna-fält, ville man nästan gråta vid tanken på huru olyckliga de ändock äro som icke veta hvarthän de skola fly för att finna frid o frälsning från sina synder. - Under musik o ståt (enl. deras sed) återvände nu präster, ryttare, soldater och hela massan, men ack huru tomt o glädjelöst allt dock i verkligheten var! Mätte det sanna ljuset snart börja lysa äfven här i detta mörka land! Här råder mörker o villfarelse på många sätt. Dessa som voro grekisk katolska tro ju dock i viss mening på Jesus, fastän Jungfru Maria får vara medlaren. Men sedan finnes här så många andra som dyrka sol, måne, stjernor, ja äfven eld o onda andar, för att icke tala om Muhamed m.fl. sådana. Gud hjelpe detta arma folk! Mätte han snart lösa vår tungas band att vi må kunna tala till dem om Jesu kärlek!"

Det var en rik blandning av religioner, kulturer och språk i dem här delen av Kaukasien. Här fanns asyrier, tartarer, armenier, ryssar, greker och judar. Naturligtvis talades då också många olika språk, men missionärerna lärde sig först och främst tartariska - vilket komplicerades av helt annorlunda skrivtecken. Några läroböcker i tartariska fanns inte, så man fick ta vägen över engelska eller tyska vid undervisningen. Som missionärernas lärare fungerade Abraham Amirchanjantz, som också lärde sig en del svenska, vilket var till god hjälp för Anna, som inte hade några längre studier i engelska eller tyska bakom sig.

Snart nog kunde dock det egentliga missionsarbetet komma igång.

Den 20 juli 1890" Hvarje söndag kl. 9 på morgonen är tartarisk predikan, då är salen full af Asyrier, Tartarer o Armenier. Det är en glädjande syn att skåda alla dessa. Må Gud välsigna ordets utsäde till mångas frälsning! Mycket arbete har jag äfven med sjuka. Herren välsignar arbetet."

Det största missionsarbetet utfördes genom besök i hemmen hos sjuka och behövande. Det var vid sådana besök Anna utförde sin största missions-

gärning. Anna berättar om en fattig kristen familj i samband med att hon skickat hem en handduk till sin bror: " - den är väfd för hand av en fattig armenare - . De hafva 8 barn levande 3 döda, den 12te födes snart. Deras enda inkomstkälla är med dessa handukar. - De är mycket snälla kristna."

Den 7 sept. 1890 "Här har jag dock tillfälle att arbeta bland de olika folkslagen medelst sjukvård. Fr.n.v. har jag en asyriska, en tyskinna, en rysk flicka, en ung grek som snart skall intaga sin plats såsom lärare i Karalla, förutom 2 svensktalande. Messa alla får massage o gymnastik hvar je dag. Gud vare tack att han välsignar arbetet så att de alla känna sig mycket bättre!

Greken o asyriskan tala äfven tartariska, så att jag har äfven derigenom litet praktik i språket, hvaröfver jag är mycket glad. Underligen bevarar Herren oss från sjukdom o mycket annat ondt. Så till ex. var jag nära att sätta min hand på en skorpion härom aftonen. Just som jag slutat dricka the o skulle gå förbi en stol bredvid mig, utan att se upp gjorde den unge greken tecken åt mig att vända om o såg så förskräckt ut. Han sprang efter en eldtång o tänkte gripa honom men var för rädd, emedan det lilla djuret reste på sin långa stjert emot honom åt alla sidor liksom ville han säga "kom bara så skall jag stinga dig", i hast fattade jag tången i hans hand o grep det giftiga djuret från andra sidan o höll det hårt fast mot stolen, medan han sprang efter en kopp kokande vatten o slog öfver så att det föll på golfet, der Josef (så är grekens namn) hastigt trampade det giftiga kräket till döds, så voro vi glada öfver seger. - Så beskyddar Herren oss o våra möten underligen så att vi få samlas ostört omkring ordet! Men man fick inte alltid samlas så ostört omkring ordet. I ett brev den 15 december 1890 skriver Anna: "Våra möten fortgå som vanligt men måste flyttas från plats till plats emedan varningar kommer från myndigheternas sida då och då. Fienderna kunna ju dock intet göra oss förr än Herren det tillåter. Därför äro vi trygga."

Tabris (nuv. Tebriz)

I april 1891 flyttade Anna till missionen i Tabris. Persien. Den 9 maj 1891 skriver hon: "Emellertid är jag af hjertat tacksam att Herren fört mig till Tabris, ty här har jag tillfälle att få lära mig språket bättre, emedan jag har daglig praktik både hemma o ute samt att få en god lärare. - Wi hafva redan tillsammans besökt många familjer der det talas endast tartariska eller engelska, hvilket för mig är mycket kärt, ty det är för mig en god öfning. Högberg är ute på resor i byarne o predikar bland tartarerna, äfven ibland kurderna der det går för sig."

I brev den 30 juni 1891 skriver Anna: "Mycket är her annorlunda än i Tiflis på många sätt. Husen äro omringade af höga lermurar, nära lika höga som husen, man ser derföre högst sällan några fönster utåt gatan. Will man derföre hafva någon utsikt öfver staden så måste man gå upp på taken, hvilka enl. österländsk sed äro aldeles flata så att man kan der taga sina promenader så godt man will, äfven kan man derifrån språka med sina grannar huru väl som hälst. På sommaren sofva många på taket, emedan der är svalare än inne i rummen. - Husen äro allmänt af sten o lera, men utantill se de ut som bara lera, men innantill äro de kalklimmade o beprydda med en mängd nicher det alla möjliga antika saker äro uppställda gemte fina o dyrbara lampor såsom prydnader, äfven krukväxter hvilka taga sig väl ut emot de hvita väggarna. Fönstren äro i allmänhet stora, räcka nästan från golf till tak o fylla nästan en långvägg endast fönster, detta gör att rummen äro i allmänhet ljusa o rätt trefliga. Jordgolf är det öfverallt (ty träd finnes ej) men de äro alltid beklädda med mattor, om ock icke annat än halmmattor har de fattiga. De rika deremot hafva mycket dyrbara mattor som kunna uppgå till flere hundra kronor. Detta gör att husen innantill taga sig mycket bra ut. De rika lägga ned otroliga pengar uti rummens prydnad. Wi sågo en dag in uti en rik Musselmans hus huru tak o väggar neml. nisherna i väggarna samt taket voro beläggda med slipade spegelglas gemte andra af alla möjliga farger i ordnament af utsöktaste smak, som fönsterna från golf till tak af konstmässigt gorda små rutor af många olika kolörer o framför balkongen den skönaste trädgård med blommor o sköna basänger. Theet serverades på små silfverbrickor en för hvar person samt förgyllda skedar, med ett ord allt med utsöktaste finhet. Tjenare i mängd förstås men endast män, ty qvinnor få ej visa sig der männen finnes. Huru många hustrur finnes eljest i detta hus har jag ej hört men de är nog icke så få tänker jag. Weliet (eller kronprinsen) här har 14 s.k. hustrur o omkr. 20 barn. Det är ju en rätt anseelig familj, men det anses som en ära här att kunna hålla många hustrur o pryda dessa med pärlor o kringhängande guld etc. i många varf. Deras kläder äro sådana att de kunna icke skyla deras kroppar hvilket de naturligtvis icke heller vilja. Det är derföre nödigt att de äro beslöjade från topp till tå då de gå ut, äfven ögonen äro gömda att ingen kan se dem. Men för att de sjelfva skall kunna se så hafva de ett håll i slöjan för ögonen der de satt in liksom en spets hvarigenom de se att vägleda sig på gatan. I hemmet bo de i ena änden av huset hvarigenom de äro helt afskilda från främmande människor som komma ock gå. De lefva föröfrigt i den största okunnighet om allt som rör deras eviga väl. Wi voro en dag ute i Weliets (kronprinsens) trädgård hvilket var mycket skönt. Han tog

äfven sjelf sin promenad der samtidigt, hvarför äfven vi fingo det nöjet se honom, gemte hans båda mågar. Wi voro sedan i en annan trädgård o spisad vår middag. På aftonen då vi på hemvägen åter gingo genom Weliets trädgård sände han en tjenare som bad oss att komma fram till borjgården för att höra på musiken hvilken just då tågade fram för hans port o stände upp sina mästerstycken genom trumpeter, trummor o klingande symbaler. Sjelf gick han framför porten fram o tillbaka o språkade med en av sina mågar ganska friskt. Emiren eller Guvenören mötte vi äfven på hemvägen. Alltså ser du att jag varit i tillfälle att se några af storheterna i Tabris. Men ack tomhet, idel tomhet uti allt! Ty de känna icke Gud o den han sänt hafver Jesus Kristus."

Men det fanns de som genom missionen - och Anna - fann Kristus och däri- genom fick ett innehåll i sina liv. Den 30 juni 1892:"- - -även en mussel- mansk broder eller flera kommer att döpas. Bedjen för dem särskilt! De behöfva synnerligen kraft ifrån höjden om de ej skola rygga tillbaka i frestelsens stunder, ty dft kastar dem otoliga försakelser. En kär broder, Mirsa Abraham, som en tid i ord och lif varit ett Jesu vittne, blef för en tid sedan gripen, slagen och kastad i fängelse för att dödas, sedan de någon tid förut tagit hans hustru, barn o all hans förmögenhet, som ej lär var så liten, ifrån honom. Strax underrättelsen härom kom, sändes flera telegram till öfverheten om hans räddning, från missionärernas sida, men intet svar kom. Dock, efter något litet sändes han hit sammankedjad med 5 eller 6 andra fångar o sattes här i stock tillsammans med dem en tid. Då han här blef kallad för domstolen, tycktes några hafva rörts af för- barmande o velat förmildra hans sak genom att förebära det han skulle hafva tagit tienst hos missionärerna tillföljd af fattigdom etc. Men han sjelf sade: "Nej, jag är en kristen o derfor är jag dömd o hitförd", upp- tagande testamentet sade han, "detta är Jesu lära o Guds ord, derigenom är jag frälst och vill icke alenast lida utan äfven dö för denna lära." De slogo honom åter o kastade honom i fängelse, men han tycks frukta för intet, utan der vittnar han med glädje om Jesus för medfångar o alla som han kan nå med evangelium. Nu lär han dock vara löst ut stocken o får gå litet mera fri i fängelse. En af missionärernas tjenare som var sänd med mat till honom en dag träffade honom på gården gemte sin vaktssoldat. Denne sade då till honom:"Ät nu härute, ty annars får du ej behålla nå- gonting sjelf för dina kamrater." Men vår vän svarade,"Nej, äfven jag, såväl som de, är en fånge o de behöfva litet de likaväl som jag", hvarpå han genast gick in o delade med sig åt alla sina sällkamrater. Waktsol- daten sade då han såg o hörde detta, "Hvad är detta för religion, som för- mår att göra ett människohjerta sådant" - Gud välsigne honom med frimo-

dighet intill änden! Härmed sade ett rykte att han skulle stenas, men det är åtminstone ännu ej skett. Möjligen gör Herren med honom liksom med Petrus neml. lossar banden att han ännu blir fri. Schachens sondotter har nu bröllop och så länge det varar företages intet med afseende på fångarna, utan de få stanna nere i fängelset som ligger flera famnar djupt nere i hjorden med litet hol på taket endast. Alla fångar är der i ett rum, eller snarare källare, hvarför br. Abr. kan fritt tala för dem alla om Jesus såsom den ende frälsaren. Herren välsignar o styrker alla som äro fångar för Jesu skull! - Har nu vidare hört att de ej veta någon nå med honom ty i fängelset har han nu predikat för kamraterna så att 8 eller 10 der bekämt sig till Kristus. Det säges nu att de skulle ämna sätta honom för kanoner o skuta honom i spilor. Godt veta att han är i Konungarnas Konungs hand som är megtigare än alla fiender."

Att religionsfrihet inte existerade i dåtidens Persien understryks ytterligare av Annas brev den 17 aug. 1893:

"Jag har nu varit 6 veckor härute i byn, der jag haft flera tillfällen att arbeta ibland kvinnorna och äfven bland männen har Gud givit mig väg att få vittna om Jesus, och bland dem har jag särskilt godt hopp om en man. En doktor, Mirsa Gäsım, som ofta kommit för att få tala vid mig om det enda nödvändiga. Igår stannade han här i flera timmar ty han ville veta allt som fodrades af en kristen och bekände att han är viss att Jesus är Kristus, Lefvande Guds son. Men sade dock, att "jag vågar icke ännu begära dopet, Om I ock skulle vilja taga emot mig nu, ty I behöfven närmare känna mig o jag behöfver bättre lära känna hvar värklig kristendom är. Ehuru jag i mitt hjerta emottagit Jesus såsom min frälsare har jag ej ännu mod att öppet bekänna det, ty jag vet att mina vänner skola plåga mig till döds, eller måste jag fly utomlands" sade han. - - - Ack, när skall den dag randas då bland Islams bekännare religionsfrihet gifves!" Denne Mirsa Gäsım, eller Mirsa Josef som han kom att heta efter sitt dop, kom att betyda mycket för missionen - och för Anna, som framgår senare.

Svenska Missionsförbundet hade i flera år bedrivit mission i Persien, då frågan om att öppna mission i Ost-Turkestan aktualiserades. Dels var förhållandena i Persien ytterst besvärliga och dels hade vägen in i Central-Asien öppnats genom politiska maktförändringar. Befolkningen i Ost-Turkestan var även den muhammedansk, men området låg under Kina, och man trodde därför att man skulle få större frihet att missionera där.

År 1893 beslöt så Svenska Missionsförbundet att upptaga mission i Ost-Turkestan - året innan hade en undersökningsresa gjorts till Kaschgar i Ost-Turkestan - och dit skulle som pionjärer missionärsparet Högberg, Johannes Awetaranjans och Anna Nyström resa. Då detta aktualiserades, bad Mirsa Gäsım att få följa med.

Den 20 oktober 1893 skriver Anna: " - jag framlade hans egen, såväl som min innerliga önskan att han måtte få följa med oss till Karskar, der han kunde finna en fristad undan förföljarnes trug o ränker från ena sidan. Men å andra sidan också blifva till stor nytta för missionen antingen såsom läkare, bibelöfversättare eller lärare i hvilket ämne eller språk som fodrades der. Han har sjölf studerat medesin på franska språket och sedan praktiserat dels som lärare o dels som läkare i Teheran, Persiens hufvudstad, i flere år. Är således en af de mäst bildade o framstående s.k. "Persiens fransmän". Schahen, såväl som kronprinsen här lät också förstå detta då de, för omkr. 3 veckor sedan genom Mollorna o poliser, tvingade honom att antaga platser såsom föreståndare på stadens högskola här i Tabris. Han kom hit för att höra vårt råd, ty han var mycke bedröfvad öfver att ej få söndagen fri för att komma på våra möten mera. Det var riktigt smärtsamt att se honom ty det var med möda han kunde hålla tårarne tillbaka af rörelse då han berättade härom. Befattningen lydde så, att han måste antaga platsen eller genast resa till Tehran, ty de hade sport att han besökte de kristna o att det var fråga om det han skulle blifva lärare hos missionärerna etc. Vi rådde honom att stanna på skolan, emedan det var förenat med ännu större fara att resa till Tehran der slägt o fordna vänner äro fiender till all kristendom o der han icke skull kunna bekänna Kristus utan med verklig fara för sitt lif? Här kan han dock fritt läsa den franska bibeln samt om aftnarna besöka oss en stund utan fara för närvarande sålänge vi äro här åtminstone. Han tyckes tillväxa i Herren mer o mer igenom dessa trångnål. Det är dock vår ovillkorliga plikt att göra något för honom då han genom oss har kommit till Kristus o anammat frälsningen i honom. Han bejär ingen fri hjälp utan är villig att tjena Missionen med hvad hälst som önskas med sina (jag vågar säga stora) gåfvor. Såvidt jag vet har icke missionen någon så rikt begäfvad o lärd arbetare i dessa trakter förut. Mitt hopp är till Gud att doktor Ekman i samråd med kommittén äro villiga att för Herrens skull göra hvad de kunna för att han måtte få följa med oss då vi resa härifrån. Jag är viss att Gud skall fylla deras kassa i dubbelt mått för hvad de i Jesu namm göra för en af Islams söner, hvilken likt Paulus anammat tron på Gud och den han sänt hafver Jesus Kristus, utan att rådfråga sig med kött och blod. - Han är med visshet ett af Herren utkorat redskap i hans hand, brukbart till Mästarens ära."

På våren 1894 gjorde man sig redo för uppbrott från missionsfältet i Persien.

I brev den 7 jan. 1894 skriver Anna: " Tiden för vårt uppbrott från Iran nalkas nu fortare än önskligt vore. Det kännes smärt-sammare för mig att lemna denna plats o folket här än jag med bläck o penna kan beskrifva. Jag älskar detta folk i sanning, o de äfven hafva lärt älska oss o

hafva förtroende till oss, o just då man hunnit så långt att man obehindrat kan arbeta ibland dem, måste man lemna dem för att åter komma på en främmande plats - För mig är det svårt att tro det vara Guds gode och behagliga vilja att vi helt draga oss ifrån Iran der vägen ligger öppen för oss. Iran är stor, o städerna äro många der ännu ingen evangeli förkunnare finnes, o tusenden förgås af brist på lifvets bröd, ity att inga arbetare finnes ibland dem. - Må Gud få leda oss i allt efter sin vilja, huru det än må synas o kännas för oss, då det är svårt att förstå hvarföre det o det måste ske. O, att dock en väg på något sätt kunde öppnas för vår nykomne vän o broder dr. Mirsa Gäsım att få gå med oss till Karskar, som han så innerligt gärna önskar! Det skulle då äfven för mig kännas lättare att gå om så vore, ty då vi resa härifrån blir det för honom mycket svårt att stanna här. Nu kan han besöka oss under namn av min lärare men sedan försvinner äfven den skylten. Du ser af för.b. huru hans ställning är här. Ju högre samhällsställning en man har här desto svårare är det för honom att kunna komma igenom såsom kristen, ty de andeliga myndigheterna bespeja honom öfverallt. För europeer deremot är det lätt att taga sig fram, emedan de ej hafva någon makt öfver oss på det hela taget, och då en musselmansk broder står på något sätt i vår tjänst är han äfven temligen skyddad för yttre våld från myndigheternas sida. I gårafton då vi vidrörde vår snart förestående resa härifrån blef han så djupt bedröfvad att han med möda höll sina tårar tillbaka då han tog farväl.

Det känns så bittert för mig att lemna honom här o veta det han blir utsatt för stora frestelser o faror för såväl andligt som lekamligt lif om vi intet kunna vidtaga för hans räddning härifrån. Bedjen med mig för denna broder att någon väg måtte öppnas för hans räddning!"

Efter livliga underhandlingar med Svenska Missionsförbundets styrelse inträdde Josef Gäsım i missionens tjänst och kunde så följa med till det nya missionsfältet i Ost-Turkestan.

I det första brevet från Kaschgar, avstämplat den 25 juli 1894, skriver Anna:

"Som I sen har nu Herren lyckligt fört oss öfver djup o höjder, 11800 fot höga berg o djupa floder, fram till målet för vår färd. Vi bo nu för tillfället i en rätt treflig trädgård (omkring en $\frac{1}{2}$ fjärdingsväg utom staden) för att få hämta oss litet efter vår temligen äfventyrliga resa, hvilken uttömt alla våra krafter då vi på aftonen den 21 kommo fram hit. De 3 sista veckorna färdades vi på hästryggen om dagen, och nätterna tillbringade vi i ett verkligt tält som vi förde med oss på hästryggen ifrån Osch. Vi bo nu och sofva på en veranda. - Broder Högberg, Joh. o Mirsa Josef göra allt för att finna ett hus i staden, hvilket synes temligen svårt att få ett så pass ordentligt att man kan våga slå sig ned der.-"

Det känns emellertid skönt att hafva slutat den nära 4 månaders långa resan. Jag lemnade nemligen Tabris den 30 Mars o ankom till Karschgar den 21 Juli, Naturligtvis hafva vi gjort längre eller kortare nödiga uppehåll till ex. i Tiflis, Baku, Sammarkand o Kokan. - Wi hafva idag haft besök af en bland de förnämsta bland kineserna i Karschgar åt följd af 10 tjenare, hvilka buro en slags tronhimmel öfver honom då han gick ut härifrån. Han drack the med oss i trädgården o satt en god stund o språkade på det mäst artigaste sätt med oss enligt kinesisk sed, då en del av tjenarna gemte tolken stodo bredvid honom för att akta på den minsta vink af sin herre. O, att vi vore alltid lika uppmärksamma på vår himmelske mästares vinkar som de voro sin herre! På det att Ni må bättre fatta huru stor nåd det är att vi äro oskadade till lif o lem vill jag endast omtala att Sigrid föll af hästen 2 gånger den ene gången i en brant backe o jag ock en gång föll af min häst med sadel o allt, ty under det hästen sprang fort tog jag ett fast tag i tågen som voro bundna om sakerna bakpå hästryggen o under bästa farten brast alltsammans o jag med sadel o packning i backen med största hast. Det gjorde endast litet ondt i nacken af den hastiga knycken men det gick snart öfver o så var allt väl igän. Gud vare tack!

En av hästarna drunknade o fördes bort med floden, lasten räddades dock, med lifsfara för Mirsa Josef i tjarfvadoreerna, hvilka dock lyckades fånga kofortarne under flodens fart, det såg dock rätt rusligt ut, men äfven det gick igenom. Herren vare tack för allt! Floderna voro dock nu mindre än vanligt."

Det var svårt för missionärerna att finna en ordentlig bostad, och en plats att börja sitt missionsarbete på. I ett brev skrivet 1 november 1894, alltså drygt tre månader efter ankomsten till Karschgar, skriver Anna:

"Wäl kunna de till en tid hindra oss att bygga o bo i staden, men Herren kan nog trots detta deras motstånd gifva oss en öppen dörr till folkets hjertan fastän vi nödgas bo utom stadsporten för att (enligt deras tanke) ej orena staden.- Wi hyrde först ett hus i staden för att Mirsa Josef skulle bo der för att lättare komma åt folket med sin verksamhet, men måste efter en månads vistelse der lemna det genom påtryck af de andeliga myndigheterna. Wi tänkte då att han skulle tillsv. bo hos oss i trädgården o började att inreda våra rum på bästa sätt så att vi skulle rymmas alla här, men så kom husvärden o förklarade att han ej tillät hans läkareverksamhet i detta hus ty det skulle draga hit så mycket elende o sjukdom, samt allehanda elendigt folk som skulle skada omgifningen här etc. Det kändes underligt att det skulle vara så trångt om rum för det arbete som största delen av folket kände behof utaf. Slutligen fann han ett par små usla rum i en karavansaraj vid stadsporten, mycket olempliga, men dock i nödfall fingo de tjena tills något lempligare yppade sig. Gud ledde det så

att ryska konsulatets såväl som kinesiska guvernörens medhjelpare behöfvde anlita läkare för mycket svårartade sjukdomar, dem dock Mirsa Josef genom Herrens hjälp lyckades mycket fort att bota. Herigenom vann han nu deras förtroende och dermed löfte att få hyra eller bygga hvar han ville, der han sjelf ansåg det lempligt för sin verksamhet, de ansågo det dock rådligast att ej det måtte ske inom staden af fruktan för mollarnas o folkets upp-
ror. Efter många tillbud o återbud fann han just vid den största stads porten (der folksamlingen är som störst af både kineser och Kaschgarer) en mycket lemplig plats att bygga på. I hast greps nu verket an med byggnaden och hoppas vi nu att huset må vara färdigt efter något mindre än 2 veckor härefter om Gud v. låta allt väl lyckas. Fienderna sökte äfven här att gripa in o hindra byggandet, men Mirsa J. gick då genast upp till guvernören, som sände sina närmaste män med befallning om byggnadens fortsättande. Så skall nog Guds verk gå framåt äfven här om än under bullersam tid. Om det går enligt vår önskan o tanke så kommer nog jag såväl som br. H. att der få en centralpunkt för vårt arbete. Glömmen icke att bedja för oss om välsignelse öfver denna plats o verksamhetsgren!"

Det var inte bara bostad som beredde missionärerna svårigheter.

"Broder H. o Joh. Av. hjälpas åt med öfversättningen af evangelierna, må det lyckas väl. Föröfrigt hafva vi alla att först af allt inlära kaschgarspråket som i vesäntlig mån skiljer sig från Iranturkiskan, dock är det ju för oss en mycket stor hjälp som kunna iranska skråket, emedan tryckstilen är densamma i alla dessa språken. För min del önskar jag helst på praktisk väg lära detta folkets språk, emedan det går både lättast o fortast för den som icke skall sysselsätta sig med öfversättningar. Jag tänker att läsningen af Nya testamentet är tillräckligt för mig såsom öfning i karschgarspråket."

Som förut nämnts, fick Mirsa Gäsım - eller Mirsa Josef som han efter dopet hette - sin särskilda betydelse för Anna. Den 6 December 1894 skriver hon i ett brev till sin bror; sedan hon berättat om sin kärlek till Josef: "Jag anser att det nu äfven är på sin plats att berätta dig något om Mirsa Josefs föregående lif. Han var ende sonen af en förmögen affärsman i Teheran, men fadren dog då J. var blott en liten gosse. En hans slägting som blef förmyndare, förskingrade hans egenliga förmögenhet. Hans farbroder, som då var domare i en af Persiens större städer, tog gossen till sig för att hafva honom till hjälp i sitt arbete. Då farbrodern på några år företog en längre resa, satte han denne sin brorson på domaresätet i sitt ställe. Huru länge han tienstgjorde som domare minns jag ej. Han kom sedan i tienst hos Lille Sultan (en äldre son Schahen) där han i 5 års tid var befälhafvare öfver hans lifgarde till häst. Af Sultanen var han mycket omtyckt och erhöill af Honom Särhånk titeln, som enligt hvad broder Högberg säger skall

på svenska motsvara general eller något dylikt. Men då Sultanen ville att J. skulle ikläda sig den till hans tjänst bestämda uniformen, så nekade han det^{ha} till, ty han de en afgjord motvilja för en sådan utmärkelse. Han lemnade i stället platsen. Därefter kom åter till Tehran där han på uppmaning af öfverläkaren, som var hans vän, började läsa franska för att studera medecin hos honom. Efter 4 års medecinska studier blef hans lärare blind och satte då denne sin lärjunge att öfvertaga sin plats. Sedan praktiserade han såsom öfverläkare i 2 år. Men under koleratiden där, blef han alldeles utarbetad och reste så till Tabris för att få en liten hvila. Där gästade han hos en gammal vän, som var trädgårdsdirektör hos kronprinsen. Detta blef af större betydelse än han sjelf anat. Här träffade han för första gången en lefvande kristen, som tilltalade honom om själens frälsning, hvilket gjorde på honom ett outplånligt intryck, Jag bodde då i en by där i närheten. Dit kom han ofta för att få veta mer om en sann kristendom. Han blef sjelf en kristen. Sedan besökte han oss i staden och tjänade mig såsom läkare i persiskan. Men då hans vänner märkte att han umgicks med de kristne blefvo de däröfver oroliga och tvingade honom att blifva Nasim, d.v.s. hafva öfverinseende på Schahens läroverk i Tabris, eller ock genast återvända till Tehran. Efter mycket allvarlig öfverläggning föredrog han att stanna. Efter skolans slut för dagen kom han hem till oss en stund och gaf lektioner. Ingen av oss anade då att detta skulle taga den utväg, som de gjorde. Men hvad skola vi säga härtill? Är Gud för oss, hvem kan då vara emot oss?"

Mirsa Josef uppbar endast visst bidrag från Svenska Missionsförbundet, och detta resulterade i en för honom otroligt sänkt levnadsstandard. Anna skriver: "Jag vet att han, såväl som vi, alltid varit van att äta 3 gånger om dagen utom det vanliga theet morgon och afton. Nu deremot har han inskrängt sig till att äta endast om middagen, samt morgon o afton dricka endast blott o bart the. Middagen ock endast en rätt i allmänhet. Inga kläder har han heller köpt sig här utom de mäst nödvändigasängkläderna o litet, det aldra enklaste i husgeråd. Allt detta oaktat har han måst sätta sig i skuld rätt mycket redan, detta äfven till en del följden af den långa hitresan, hvilken oundvikligen tarfvar mycket, som man icke kan uppgifva, såsom respängar till förb. T.ex. allt hvad som måste anskaffas af kläder o skodon etc. Utom skodon o småparsedlar så vet jag att Mirsa J. slet ut 2 kostymer så att han ej kan begagna dem als här, utan gifvit dem till fattiga, af dem var den ene icke ens profvad förr än vid ryska gränsen, ty jag hade den med mig dit. Han som hela tiden följde med sakerna fick fara mera illa än någon af oss. De 3 sista veckorna till häst, då vi bodde i tält, var hans första göra då vi tältade om aftnarna att söka anskaffa ved (stundom fanns endast törne o dyl. dertill), hugga en grop i jorden som spis o elda, sedan hjälptes han o jag åt

med att bära vatten, laga mat o diska etc.. Ofta då ved ej fanns på annat sätt plockade han ihop grenar o rötter efter väggkanten o satt med fånget fullt af ved på hästryggen långa stycken innan vi nådde platsen där vi kunde tälta. Jag undrar hvilken af våra europeiska läkare skulle utan knot underkastat sig allt detta! Åt allt sådant log han endast helt muntert och sade "det skadar nog icke" etc. Endast en gång, då han brände sina fingrar mycket vid eldningen, såg jag honom ledsen och han sade i litet häftig ton: "När har jag någonsin varit van vid sådant!"

Nu också här vid byggandet af huset har han sjelf sett efter det hela o äfven deltagit i arbetet så att han sett ut som en annan murare. I denna dräkt gick han äfven upp till gufvenören då Mollorna ville hindra byggnaden. Gufvenören var då vänlig nog att taga saken om hand, och på hans befallning fortsattes arbetet så att missionen har nu (efter allt bråk) Herren till ära ett litet hus vid största stadsporten, der kineser, hinduer o kaschgarer med lätthet kan finna läkedom för sina sår och sjukheter af alla slag.

Den 18 April 1895 skriver Anna och berättar om sin förening med Mirsa Josef Mässror:

"Vi firade vårt bröllop fredagen den 5 April hos Högbergs i all stillhet, och tvēenne Karschgarbefolkningens öfverhetspersoner, jemte en snäll guldsmed som gjort våra ringar, samt i öfrigt bevisat oss mycken vänlighet, voro inbjudna som vittnen till vigselakten, hvilket skedde kl. 2 e.m.. Vi spisade sedan gemensamt middag och gingo derefter hvar och en till sitt. De 3 öfverhetspersonerna voro en kinesisk "Ambol", en mongolisk "bägg" och en karschgarisk "boj". De syntes alla mycket intresserade och tillfredsställda öfver det hela. Den kinesiske Ambolen har sedan, gemte några av sina vänner, besökt oss i vårt lilla hem o bevisat oss mycken vänlighet. I söndags voro vi på besök hos dem. Hans fruntimmer bevisade mig ovanligt stor vänlighet och bjödo på the o en hel mängd sötaker. Då vi gingo hade de häst och vagn i ordning vid porten för att skjutsa oss hem, vi ville icke stiga upp utan sade att vägen till vårt hem är icke lång, men de nödgade oss att stiga upp, och Ambolens folk skjutsade oss hem. - Här bevisar folket, både höga och låga, den största vänlighet o tillgifvenhet för oss i alla afseenden, hvarföre vi känna oss innerligt tacksamma till vår himmelske fader som handlat med oss i nåd och icke efter förtjenst. Hvarje dag ha vi fullt upp med sjuka såväl som andra besökande. - - Jag har äfven några st. som får masage, hvilket gör att min tid är mycket upptagen nu, men jag är mycket glad öfver att få tjena de lidande i den mån Herren gifver mig förmåga o krafter. - - - må Gud i sin nåd låta oss stanna her o verka efter den förmåga han gifvit oss, ty en vid o öppen dörr är oss gifven ibland detta folk genom sjukvården här. Äfven ifrån myndigheternas sida synes nu icke alls några hinder visa sig för vårt stannande här sedan de förstätt

att vi söka folkets väl. Min älskade Josef är en verklig gåfva af Gud, det vågar jag säga, ty i många afseenden gör han mer än en europe i vanliga fall, emedan han icke det ringaste synes tänka på att något slags arbete är för ringa eller opasande för honom på den plats ha står såsom läkare o apotekare på samma gång. Emellan kl. 6 o 7 börja sjukbesöken, som fortgå till middagen och ofta till långt fram på eftermiddagen, sedan på aftonen har han att koka medecin o laga iordning piller för kommande dag. Ofta då besökande komma på aftonen får natten användas för iordninglagande af medecinerna. Hitintills har huset varit så rått o fuktigt, till följd af att det blef byggt på senhösten, så att flere af hans kläder ha möglat, samt en del af medecinerna för-derfvats, hvilket gifvit honom dubbel arbete, ty piller o sådant hafva smält ihop till en klump att han måst göra om dem o torkat dem flere gånger om. Då jag kom hit lagades om så att det som i vinter varit kök gjordes till sofrum, ty det var torrats, emedan der eldats mest i vinter. Golfven i de öfriga rummen tegelbelades, hvi - ket han till största delen sjelf gjorde, ty folket förstod sig ej på det. Med dörrars o fönsters insättande likaså. Sina kläder har han sjelf klippt till o jag har sedan sytt dem på maskinen, ty här finns ingen skräddare som förstår att sy europeiska kläder. Nyss innan vårt bröllop bjöd han oss till sig på middag. Wi öfverraskades verkligen af att se de mäst välsmakande rätter af flere slag tillagade af honom sjelf enl. persiskt bruk. Så i det ena såväl som det andra har Gud gifvit honom särdeles begåfvning som kunde varda Guds rike till mycken välsignelse o medmenniskors nytta endast vi få stanna o Herren får leda oss båda till sitt namns förhärligande."

Karschgar var dock inte slutmålet för Anna och Josef. Josef sändes i juni 1895 till staden Jarkend, 4 à 5 dagsresor sydost om Karschgar, för att hyra eller köpa ett hus åt missionen. Man hade nämligen beslutat att utöka verksamheten i Ost-Turkestan.

Anna skriver: "Efter många svårigheter der måste han hyra en plats i sitt eget namn, ty ingen vågade lemna det i Högbergs namn såsom missionär, men åt Josef såsom läkare gåfvo de det med villkor att han sjelf måtte komma o bo der ett år. Ske Guds vilje! Platsen lär vara utmärkt men huset förfallet hvarföre J. måste stanna för att uppbygga det. Stadens mollor (präster) gjorde uppror deremot, förbjöd murarna att komma, på det Josef skulle bli strandsatt. J. lät sig dock ej afskräcka utan fortsatte byggan- det ensam i 2 dagar, men skrifver att han var aldeles dödstrött om aftnar- na. Då sändes honom åter hjälp från annat håll, ty de tyckte det var ömt om honom. Högbergs tjenare kom derifrån för en vecka sedan, han var dit med pengar till bygget, sade att J. blifvit mager o mycket medtagen, sliter mycket ondt o har ingen som lagar maten till sig utan allt måste han göra sjelf. Tre dagar har han äfven varit rätt allvarsamt sjuk i feber, men

Herren hjälpte honom åter upp. Lofvad vare hans namn! -- I Jarkend var J. äfven öfverlupen af sjuka som bådo honom att vi må komma o bo der o endast på der villkoret fick han bygga der --"

Dock uppbar Josef ett ytterst litet underhåll från Svensska Missionsförbundet och man skulle få det svårt att klara sig ensamma i Jarkend på bara Annas lön. Man begärde mer -- men då ville Förbundet veta vart inkomsten av läkarverksamheten gick. Anna förklarar: "Allt som inkommer för densamma upptecknas noggrant och öfverlemnas till Högberg för missionens räkning, till uppköp af mediciner etc. för läkarverksamhetens räkning. Men just tillföljd af sjukvården har vi fått många vänner, hvilka ofta besöka oss och enl. den allmänna seden i Asien måste de alltid bjudas på the, sötsaker eller mat, då de komma vid middagstiden t.ex. Och utgifter för allt detta tages af vår lön, hvilket gör att med aldra största sparsamhet för vårt eget hushåll går utgifterna nästan hvarje månad öfver inkomsterna. -- -- En af orsakerna är nu den, att alla matvaror blifvit på sista tiden mycket dyra till följd af det länge härjande kriget i Kina, hvilket nu tagit en annan vändning och närmar sig hitåt med stora steg. För några dagar sedan afsändes ej mindre än 15 tusen soldater från Kaschgar o Jarkend för att bevaka en af gränsstäderna där, till vilka de slagna tunganerna lära vara på flykt, och rycktet förmåler att de begärt hjälp af ryssarna emot kineserna.

En allmän oro råder öfverallt, och fruktan för hvad som komma skall, hvilket gör att alla beväpna sig så godt de förmå, och de rika samla förråd af hvete, ris och majs etc. så långt de förmå i händelse att lifsförnödenheter taga slut på andra håll så att de då hafva detta att tilltaga om det fodras. Wi hafva mycket tänkt o samrått om huruvida vi för vår del borde företaga något försigtighetsmått och resa någonstädes, der vi kunna vara i säkerhet, menskligt att se -- -- vi icke tagit något afgörande steg utan lemnat allt i vår Faders mäktiga hand, som förmår vända äfven detta till en god utgång."

Penningbristen blev betydande och man blev tvingade till inskränkningar i det direkta missionsarbetet bland sjuka och behövande.

"Till följd af brist på medicin -- -- nödgas han dagligen fränsäga sig de ald-
ra flesta sjuka, hvilket kännes mycket svårt. Då han tillföljd häraf har mera ledighet om dagarna, har han fortsatt öfversättningen af apostlagärningarna som han började med tillsammans med H.b.g. innan han reste, sedan har han ensam öfversatt till 18 verser af 27de kapitlet, så troligt slutar han i nästa vecka om ej särskilda hinder möta. Johannes hade de 4 evangelierna färdigadå H.b.g. reste så att han tog dem med sig för tryckning. Joh. har nu sedan fortsatt med brefven o hoppas om ett par månader ha dem öfversatta om ej särskilda hinder förekomma. -- Hoppas Br.b.sällskapet sedan vill fortsätta med öfversättningen af gamla testamentet så

att hela bibeln måtte blifva öfversatt på karschgarska språket, hvilket ju vore mycket värde för missionen härute, om arbetet får fortsätta i frid. Möjligen få vi icke se några stora frukter af vårt arbete såsom vägbrytare, ty marken här är ofantligt hård och stenbunden, dock få vi vara glada om vägen blir öppen för efterkommande arbetare att de måtte få skörda med glädje hvad som i all skröplighet blifvit utsått under många tårar. - "

Vad beträffar oroligheterna i Ost-Turkestan beslöt missionärerna att sätta sig i säkerhet i Osch. Anna bad dock att få stanna kvar i Karschgar - ty lämnade alla staden kunde allt, hus och hem, falla ut missionens hand.- Josef fick lov att hjälpa till att föra kvinnor och barn i säkerhet, och skulle dessutom fortsätta till Iran för att hälsa på sin släkt, så Anna blev ensam kvar i Karschgar.

I brev den 30 maj 1896 skriver Anna: "- - - det är den seden här, ibland båda parterna, att de som intaga landet, äfven med våld taga de unga kvinnorna till sina hustrur eller frillor, de äldre deremot dödas, likaså de unga om de neka att blifva männens lifegna. Emellertid känner jag mig trygg under den alsmäktiges beskydd, ty han är mig nära det märker jag tydligt."

Anna behövde dock inte vara ensam i Karschgar mer än omkring en månad, då missionärerna Högberg och Bäcklund återkom till staden.

Den 4 juli 1896 skriver hon: "Jag har varit lycklig nog att haft många besökande, såväl sjuka som friska här under tiden jag varit alena, för hvilka jag fått vittna om Jesus, såsom af Gud sänd till världens frälsning etc. Mången har lyssnat med bejärlighet till ordet och mitt hopp till Gud är att det icke skall återkomma fåfängt enligt hans löfte. Flere ha äfven återvänt friska till sina kroppar o tacksamma för den hjälp de erfärit. Det är ju en nåd att få göra det lilla man kan för honom som ser till troheten i det lilla. - - - Idag har jag hela förmiddagen varit upptagen af besök, o ibland andra en sjuk fru af de mera framstående med sin fullvuxne sonson, som häromdagen bad om ett nytt testamente hvilket jag med glädje lemnade honom och som han tyckas studera rätt flitigt. Idag läste han äfven högt Luk. första kapitel medan jag behandlade hans moder o en annan sjuk kvinna hvilka ivrigt lyssnade såsom till något nytt budskap, hvilket det ju äfven var för dem. Ynglingen berättade att han har ett litet ensamt rum dit inga främmande har tillträde, der han ostörd läser sitt nya trstamente då han har några lediga stunder. Han berättade detta med ett uttryck som vittnade om att han var glad af innehållet af hvad han läst redan. O, att Gud finge riktigt göra ordet lefvande o kraftigt för hans hjerta!"

I ett brev skrivet den 14 augusti 1896 skriver Anna: "Då Josef återkommer hit blir det nog vår lott att flytta ur det gamla kära boet här och resa till Jarkend, der allt åter blir nytt för mig och obekant. Här ha vi nu fått allt så väl i ordning som man gärna kan önska sig härute, alla rummen hvitlimmade o taken spända med kulört papper, ganska treffligt."

I november var Josef tillbaks i Karschgar efter sin fem månader långa bortvaro. Den 22 november 1896 berättar Anna: "Äfven ville jag först se huru Josefs resa gick ty äfven jag såväl som mången annan fruktade ej så litet hur det skulle gå att komma ifrån slägt o fordna vänner i Iran, men Herren har hulpit härligen för sitt stora namn skull. Honom vare ära och pris för allt, allt! Modren, trogen sin religion, måste ju hålla honom som affälling eller oren hvarföre hon ej tillät honom spisa mat vid sitt bord eller på samma kärl som hon och familjen föröfrigt, utan afskiljde såvä rum som mat o alt ifrån första dagen han kom dit o tills han reste derifrån. Dock bevisade hon honom mycken kärlek o moderlig omsorg i öfrigt, samt ville att han skulle stanna der och hämta mig dit sägande: "Jag gifver Eder ett aldeles särskilt hus der Ni kan vara helt fria enligt Eder önskan skiljda ifrån mitt hem etc." Josef nekade dock på det bestämdaste o sade att han låfvat återkomma till Kaschgar fortast möjliga. Wid afresan gaf hon honom många dyrbara minnen, bland annat en diamantring som stannat i hemmet efter hans fader. Till mig sände hon äfven en den aldra sötaste lilla bräsch med flera infattade små diamanter, samt en sidenduk, allt i europeisk stil. En faster sände mig äfven, en nära 3 alnars lång, mycket fin, silfverkedja till min klocka, samt en ficknäsduk af siden. Detta var för mig mycket oväntat ifrån deras sida."

Jarkend. (nuv. Jarkand)

Efter två och ett halvt år i Kaschgar packade Josef och Anna ihop sitt enkla hem - och drog söderut till Jarkend. Anna skriver i sitt första brev härifrån den 21 februari 1897: "Som du förstår är jag nu mer än någonsin ensam d.v.s. fullkomligt främmande här och kan såsom ensam europe icke gå ut någonstädes ännu ty folket här har i allmänhet aldrig sett en europeisk kvinna hvarföre det skulle väck allt för stort uppseende om jag i ett nu skulle gifva mig ut på gatan i europeisk dräkt allena. Wi ha talat om att köpa en dräkt efter detta landets bruk men ännu ha vi ej kunnat det af flera skäl, fåse hur det kan gå främdeles om Gud låter oss stanna här någon längre tid. - - - här är i sanning ett torrt och törstigt land som försmäktar af brist på vatten såväl i andeligt som i lekamligt afseende."

Fem månader senare, den 6 juni 1897, berättar Anna vidare: "Wi ha allt sedan vi kommo hit haft ganska mycket folk af hvargehanda slag. Utom sjuka och ofvriga besökande ha vi haft, snickare, murare och med dem flera män som förfärdigat tegel o murbruk etc. för att få huset i så gott skick som möj-

ligt till den kommande vintern om vi få lefva, att vi icke måtte behöfva elda så odrägligt mycket som i vintras då vi fröso nästan mer än man gör i Sverige emedan lerväggar, o golf af samma ämne, voro rääste fuktiga och fönster o dörrar äfven sådana att de ej utestänga kylan. - - - Wi ha äfven en liten täppa tillhörande huset som äfven tarfvat rätt mycket arbete att få färdig ty allt var förut förderfvat och stora gropar urgräfvna för tegel och murbruks förfärdigande. Träd och vinrankor ha flyttats och ordnats litet, samt groparna fyllt der vi nu sätt litet blommor o grönsaker som nu sticker upp sina gröna hufvuden ganska allmänt, ty Gud har äfven här vattnat den torra hjorden genom regn några gånger som här elgest hör till det ovanliga. Folket här frukta mycket då regn faller starkt emedan alla hus äro byggda af obränt tegel direkt på den lösa sandjorden utan vidare grund, ty sten finnes icke här tillgång på såsom i Europa utan lera måste tjena i allt nästan. De platta taken som är vanligt i östern öfverallt gör äfven sitt till att folket har orsak att frukta strida regnskurar, ty vattnet samlar sig som en sjö på taket, och hälst vid nattetid då folket sofver som bäst i sina gamla hyddor händer det ej så sällan att taken till följd af vattnets tyngd brister, o i ett nu begrafver de inne sofvande människorna att de aldrig mer få skåda dagens ljus. Allt här ute är, mer än annorstädes förgängligt och föränderligt - - -"

Man förundras över det stora ordförråd som Anna hade - efter nio års bortvaro från Sverige - och då man betänker att Anna långa tider inte hade någon att tala svenska med. Att problem med de olika språken dock fanns vittnar ett brev skrivet den 21 augusti 1898 om: "Under dylika förhållanden kan du nog sätta dig in i min ställning, angående språket, min man och mig emellan. Ja, det faller sig så naturligt som hälst att språka om allt möjligt nu på detta landets språk, då icke endast min Josef utan alla som vi komma i beröring med, sent o bittida tala detta samma språk. Är det några ord som vi icke genast förstå hvarandra uti så slå vi upp vårt svensk-franska lexikon och så bli allt klart för oss båda. Jag måste bekänna min svaghet nämligen att det är mig ofta svårare att komma ihåg de rent svenska orden i hvardagligt tal då tillfälligt någon svensk broder besöker oss och tilltalar mig på mitt modersmål, emedan jag får så sällan höra det nu för tiden här. Om kvällarna läser Josef o jag ett kapitel ur engelska testamentet tillsammans, och gemför det med svenskan då vi staka oss på något ord, men det går i allmänhet lika lätt att förstå engelskan då vi läsa ur evangelierna. Wilja vi om någon enskild sak meddela oss med hvarandra att folket ej förstå oss så tala vi på engelska, om ock på brutet mål så förstå vi dock hvarandra och det är nog."

Att Josef och Anna snart blev av stor betydelse för folket i Jarkend förstår man då man läser vad Anna skriver i november 1898.

"Vi äro nu här så alena i detta fjerran land, och veta knappast af hvarken jul eller nyår såväl som andra fest eller högtider. Alla dagar äro sig nästan lika, utom söndagarna då vi ha liksom lite högtidligt, då endast undantagsfall göres sjukvård etc. Gossarna som Josef läser med ha då äfven fritt, elgest komma de alla dagar, förutom alla möjliga bestyr som Josef får i uppdrag att hjälpa folket med. Han får i sanning vara de fattiga, enkors o faderlösas förmyndare, ty knappast något mål eller rättegång kan komma på det klara förr än han fått gripa in, och reda ut deras ärenden."

Josef och Anna tog även om hand ett litet barn, om vilket Anna först nämner i ett brev skrivet i november 1898: "Vår lille Samuel frodas väl, ty ehuru ej ännu fullt 3 månader, kan han sitta upprätt och reser sig upp sjelf stående helt stadigt upprätt till allas förvåning. Folk tycker nog det är ömt om honom att han måste undergå tvättning hvarge dag, ty sådant ha de aldrig förr sett. Barnen vilja ej låta tvätta sig utan gråta säga de, och då få de enligt sin egen vilja vara verre smutsiga än små grisar förstås." I ett senare brev, den 23 januari 1899, ger Anna bakgrunden till omhändertagandet av Samuel: "Hvad beträffar lille Samuel så är jag nog af samma åsigt som du och har därföre alltid sagt bestämt nej till alla de många erbjudna gåfvor i den vägen ty jag har känt mig oduglig vid tanken på barnuppfostran. Men, min älskade Broder, här är ett af de oräkneligt många upprörande fall som gör att vi stå här maktlösa inför detta barn och våga ej förskuta detta oskyldiga lilla kräk. Gud skall nog visa vägen äfven här vid i sin tid. Wore du härute och dagligen kunde bevittna alla mödrars hemliga barna mord skulle nog ditt känsliga hjerta o samvete äfven uppröras till innerligt deltagande och om möjligt till några kraft åtjårder för dessa små kräk. — Detta barn var äfven dömt till döden, ty modren var trött vid barnuppfostran, som så ofta är skälet till dylika handlingar här, hon tänkt taga in gift under tiden vi voro i Kaschgar förlidet år, men kom så på den idén att låta barnet lefva och födas åt oss, eller ack strypa det vid födelsern då mannen äfven var borta. Detta göres här icke als någon hemlighet utaf, i bästa fall sälja de sina barn till kineser eller den högstbjudande, hvem det än vara må. Menskligt att dömma hade icke Josef brukat våld vid förlossningen efter 3 dagars födslosmärter så hade både moder o barn dött, sådant sker mycket ofta här, ty ingen förstår att hjälpa vid svårare fall. Modren ammar honom, och så hjälpes vi åt på bästa sätt med vården tills vidare. Hans glada jolrande är för mig en förströelse i ensamheten härute, och kunde jag i någon mån gifva dem ett godt exempel i barnavård så kanske äfven det icke vore aldeles förgäfves då mina krafter ej numera tillåta mig något ansträngande arbete."

Annas hälsa var inte den bästa under tiden i Jarkend . Redan på vägen till Kaschgar 1894 drabbades hon av hög feber och senare hade hon även kännning av både malaria och tyfus. Anna skriver i ett brev den 28 maj 1898:

"På sednare tiden har jag ofta känt det som min hädanfärd skulle vara nära för handen tillföljd af att mitt hjerta blifvit angripet af ett fel som vissa tider nekar blodet att fritt sirkulera igenom, så att en del störtar åter tillbaka i lungan och förorsakar en svår kväfning så att det kännes som vore Herren för dörren att hämta mig. Genom Guds ledning har Josef hitintills lyckats genom medesin snart nog lindra anfallen i sin början att det ej fått riktigt öfverhanden utan blifvit uthärdliga, och så har jag åter emellanåt känt mig riktigt kry, och nästan glömt att jag fått de strängaste förmaningar om att vara försiktig och ej anstränga mig på något sätt, ty utan detta kan medesin föga eller intet uträtta säger Josef."

År 1900 lämnade Josef och Anna Jarkend och missionen i Ost-Turkestan. Efter ett kort besök i Persien anlände de till Sverige den 2 november 1900. -- Anna hade då varit från Sverige i tolv år! Samuel stannade dock kvar på missionsstationen i Jarkend, där senare Annas brorson Rikard Nyström med maka Helena, tog ansvaret för honom.

Då Josef och Anna hösten 1901 lämnade Sverige, återvände de inte till Jarkend och Ost-Turkestan, utan de reste till Teheran, Persien. Att de reste till Teheran i stället hade sina orsaker. Dels orkade ingen av dem med det slitsamma arbetet i ödemarken längre och dels hade Josefs mor länge enträget bett sin son att komma tillbaka till Teheran. Hon skrev bl.a.: "Du öfvergav din religion och tro för Annas skull och lemnade mig här i det långa afståndets eld. Tag nu Anna med dig och låt mig tillsammans med eder i ro få upplefva de sista dagarna af mitt lif, -- vi skola köpa ett hus åt er i en annan stadsdel på det vi icke måtte behöfva lida af hvarandras olika religion."

Det var till ett oroligt Persien man kom. Schahen önskade större makt - och ville utplåna parlamentet. Parlamentsledamöter och anhängare av vad Anna kallar "parlamentspartiet" arresterades och dömdes, ofta till döden. Dock förekom i ännu högre grad lönnmord och andra våldsdåd.

Anna skriver från Teheran den 2 november 1901: "Hade icke den andeliga myndigheten i förening med de omkringliggande stormakterna tagit itu med saken hade nog de aldra flesta parlamäntsvänner fått sin dödsdom, och att Josef då blifvit skonad var ju föga hopp om alldenstund han var vald till talman för en större krets, då det förekom viktigare ärenden som skulle framläggas för parlamäntets ledare. Af den första skaran som blev gripen sitta de aldra flesta ännu kvar i sina bojor, utom några få och däribland en af våra närmaste vänner, som blifvit frigifna på villkor att icke

stanna i Teheran - - "

Räscht

Josef och Anna stannade dock icke länge i Teheran utan flyttade till Räscht, där Josef kom att ha praktik både som läkare och tandläkare. Anna skriver i augusti 1902: "Hitintills har jag varit så bunden vid hemmet och det mera hvardagliga bestyr då jag varit alldeles ensam. Första tiden var allt så dystert, ty Josef var då näst upptagen utomhus och jag icke heller förstod språket. Nu är det ju i dessa afseenden bättre, ty nu då Josef är hemma här är han högst sällan ute utom på sjukbesök, elgest är han upptagen med sjuka eller med sina medesiner hemma, och jag börjar ju äfven bli litet hemmastadd med språket nu så jag åtminstone kan reda mig att tala det nödvändigaste.

Vi bo ju nu bättre än förut, men här är mycket varmt så att jag är blöt hela dagen om fastän vi ha alla dörrar öppna på båda sidor.

Folket har hitintills bevisat oss mycken vänlighet och vi ha icke så få vänner fastän icke jag hitintills träffat någon troende utom en judinna, som på våren kom från Teheran, hon är mycket glad åt mig och jag åt henne ty hon är äfven här en främling som jag men hon har 3 gossar som gör att hon har fullt upp att hålla dem i styr, något som jag icke har. Hon trifs icke här utan vill vända åter till Teheran som alla berömma såsom liknande Europa, men för min del föredrar jag att stanna här i Räscht af flere skäl - - "

Det var tydligen svårt för Anna att skaffa någon hjälp i hushållet:

Den 24 oktober 1902 skriver hon: "Den första kvinnan försvann efter några dagar efter att hafva tilllegnat sig åtskilliga småpärседlar och jag var åter ensam ett par veckor men Herren såg till mig och sände en annan litet äldre med en liten dotterson omkr. 7 å 8 år i hennes ställe som är bättre och tillgifnare än den förra. Mätte jag bara få behålla henne. Men för att de skola stanna hos "Fränke" som alla kalla oss så vilja de hafva mångdubbelt mer än om de skola tjena hos musselmän. De få också beständigt uppbära förebråelser och smädelser för att de äro hos oss af sina trosfränder så att det fodras ett visst mod om de skola stanna kvar hos oss, men denna synes icke akta på hvad de säga utan svarar dem, att dessa äro gudfruktigare än Ni, och renare seder och bruk hafva de äfven än musselmännena etc.. De svara då att armenier och andra fränki dricka och göra mycket annat som vi anse orent, men hon svarar dem då att min fru höra icke till någon av dessa, hon gör intet af allt detta som I sägen, och de förvånas då på det högsta och säga: Om detta är sant så måste hon vara alenastående i sitt slag, vi måste komma och se henne etc. De bedja henne också att hon skall hämta mig till deras hem så att få se denna underliga främling som icke har sin like ibland något af dem de ännu hafva sett eller hört talas om. Härigenom gifves mig tillfälle att få tala om för dem hemligheten

af detta mitt enastående och vittna om Jesus såsom den mäktige frälsaren från all synd. Om aftnarna läser jag för henne ett stycke ur nya testamentet hvartill hon lyssnar med stort intresse. Ack, att Gud finge frälsa och rädda själarna! - - "

Även i Räscht blev det Josef och Annas lott att ta hand om barn. Anna berättar om Julen 1902 och Nyåret 1903:

"Om sjelfva julen kan jag ju ej mycket säga men utan julklappar och nyårgåfva blef jag dock inte, hvaraf jag må nämna särskilt tvenne gossar. Den förste, en dotterson till vår gamla turkiska tjenarinna, omkr. 8 å 9 år som med "svart på hvitt" gemte fadrens eget sigil helt öfverlemnades åt oss på 15 års tid för fostran och undervisning, en rask och präktig liten gosse vid namn Ismail. Den andre, som nyårgåfva, genom vår elefs försorg är en helt värnlös liten stackare omkr. 2'å 3 år som vi kalla Samuel.

Om hans härkomst vet ingen något mera än att han blef funnen ensam liggande på en grafgård efter det en samling af kvinnor besökt densamma, såsom varande en mycket helig plats. Mycket ropades och frågades efter barnets egare men förgäfves, ty ingen viste något därom. En kvinna tog hand om honom för en tid men så blef hon sjuk och mannen förklarade att han hade nog af att skaffa hjälp åt sin sjuka hustru och med barnet kunde han inget nu mera göra. Detta lilla kräk fick nu gå man emellan än här och än där tills han slutligen af en kvinna bars hit till oss efter erhållet löfte att vi togo emot honom. Till sitt yttre är han ett välbildat barn och frisk med en ovanligt god abetit men kan icke gå eller tala ett enda ord ännu och kärlek är för honom aldeles främmande, skratta eller leka likaså, utan ser misstänksam ut och slår emot oss med sina små händer och skriker helt sjelfsvåldigt åt oss då vi vilja smeka honom. Jag riktigt sörjde i början öfver hvad vi skulle göra med honom, men min man sade mig då att vi skola älska dem som icke äro älskade om vi vilja göra väl, ty de älskliga äro älskade af alla och att älska dem är intet besynnerligt. - - -

Ett par dagar före jul kom en man hit med ett litet flickebarn som modren lemnat efter att föräldrarna hafva grälat och slagits, det lilla kräket liknade mera ett skelett än en lefvande varelse, dels af svält och dels af att de hafva gifvit det så mycket opium så att den lilla varelsen var aldeles förtorkad och gul däraf.

Mödrarna vilja sofva ostörda och därför gifva de i allmänhet ifrån början ett piller opium på aftonen så att de sofva däraf hela natten och om dagen äro de äfven däraf slöa och dåsiga så att de göra icke mycket besvär af sig. Detta lilla kräket omkr. 7 månader hafva de gifvit ett sådant sömnpiller kväll och morgon unifär i storlek som en af de största tranärter man kan finna. Wanans magt gör att de ändå lefva, om ock ett tynande lif, i annat fall skulle ett barn oundvikligen dö däraf inom kort.

Innan ett par dagar kom dock fadren åter, efter att hafva förlikats med

sin hustru, och hämtade sitt barn, hvaröfver vi voro mera glada än ledsna, ty menskligt sett var döden icke långt borta.

Detta mitt arbete kanske förefaller mången något underligt såsom mission, men för min del tror jag Gud velat visa mig vägen att börja med barnen och så på en förhoppning för n.v. hälst som mina krafter ej äro så stora.

Under sommaren då min man var borta i Teheran i 3 månaders tid var jag mera fri och besöka rätt många kvinnor då tillfälle gafs att få tala om honom som min själ kär hafver."

Familjen växte -- i maj 1904 var man sju personer: "Wi hafva nu sedan den 31 januari haft äfven en vanvårdad liten flickstackare så att jag har haft fullt upp med att se till dessa 3 barnen som alla kommo alldeles utblottade på allt och dessutom, särskilt de 3 större fulla med lus och sår. Deras hufvuden voro fulla af s.k. "hvitskarf" ända tills långt ner på halsen, ja de se riktigt förfärliga ut i sina trasor mån I tro; det första är att låta raka allt håret af dem och därefter smörja in hufvudsvålen med s.k. "kustil" som bränner och svider oerhört den första tiden, så att det är ett gråtande och kvidande som gör en riktigt ondt i hjertat, men så småningom hafva de nu alla 3 blifvit fria från sin skarf så att håret börjar växa i jä. Den första gossen som vi måste sända bort, efter ett års vistelse här, är full återställd och fortfar dock att gå i skolan, törhända skall det icke vara förgäfvets ändå att han en tid vistades i vårt hem, Vår nuvarande Ismael gör goda framsteg i skolan och visar verkligt intresse evangeli kunskap. Gud välsigne honom! Om flickan kan jag ännu ingenting säga, ty hitintills synes ingenting annat än leka kunna fångsla hennes uppmärksamhet, och hon har tyverr en oförståndig moder som utöfvar ett mindre godt inflytande på henne, fåse hur det går med henne i längden! Då hon nu blifvit läkt och och fått nya kläder från topp till tå sände modren bud efter henne att för några dagar komma hem och sköta en liten nyfödd syster tills modren kan gå upp och sköta den sjelf. Lille Samuel däremot förkofrar sig i det goda på allt sätt. Gud bevare honom! En dag öfveraskade han mig med att ropa: Mamma, Mamma, tärsid (jag är rädd) bedja!: En orkanlik storm förorsakade neml. mycket buller som skrämde honom; han talar nu bra rent persiska och svenska, de ord han kan. Det känns så godt när han ropar: Mamma, bedja Gud! - - - Du förstår nog att jag måste sjelf sy allt åt barnen etc. och hålla dem rena och hela så långt mina krafter sträcka sig; på sednare tiden har jag varit rätt klen eljest går jag ut i familjerna ibland med alla barnen, och folket hafva svårt att kunna fatta bevekelsegrunden till dessa vanlottade barns upptagande och deras förkofran till det bättre. Ryktet om mig och dessa barnen hafva spritt sig rätt vida omkring, och de mena att jag icke är en vanlig meniska d.v.s. icke af denna världen. Ja Gud kan tala till menniskorne på många sätt. Må hans mamn alena hafva äran för allt.

Josefs och Annas arbete möttes ofta av otacksamhet -- och att vara läkare i Persien vid den här tiden var tydligen inte alltid så lätt. Anna skriver den 23 juli 1905: "Barnen som hade föräldrar fastän skiljda då barnen fördes till oss, i det mäst ömkeliga tillstånd, hämtades utan vidare då föräldrarna förliktes. Flickans moder som gift sig med en annan man, blef i behof af barnflicka och utan vidare tack till oss, behöll hon flickan då hon en dag kom för att hälsa på sin mor. Gossen som vi hade det bästa hopp om, blef förskräckt då koleraan utbröt här förliden sommar och bad att få resa till sina systrar på landet för några dagar och fick löfte därom med villkor att snart komma åter, men tyverr förblef äfven han borta. Då de blifvit läkta från sin skarf och fria från ohyra, samt nya kläder "från topp till tå" tycktes det dem bättre vara att återgå till sina gamla vanor: När vi göra godt, låt oss icke ledas vid: är en uppmaning som äfven vi behöfva, då otacksamhet för allt möter oss...."

I ett senare brev från Teheran den 25 februari 1909 skriver Anna vidare: "Ingen lag finnes härutinnan, utan hvar och en är lemnad åt människornas godtycke - - - allt afärslif ligger nere af brist på omsättning etc. etc. så lider allt folket af penningbrist och om också lag finnes föreskrifven hvem bryr sig därom under dylika förhållanden. Patienterna komma och gå några gånger tills de äro i det närmaste återställda och förstå att det kan blifva fråga om ersättning då försvinna de utom i några fall där personerna ifråga äro närmare kända och då mena de merendels att det skall vara vänpris, som oftast betyder ingenting."

Räscht den 8 augusti 1904: "F.n.v. har Josef icke stor praktik, och det beror nog delvis på att många under den hetaste tiden hafva rest ut på landet och dertill kommer den långvariga torkan och den fruktade koleraan som gör folket i allmänhet försagda och rädda, hvarföre de genast tro hvad alla möjliga kvacksalvare inbilla dem. Det finnes äfven godt om trolldomsväsande och andebesvärjelse, hvarpå det arma folket blint tro mera på än på den skickligaste läkarekomsten. Därtill skrifva äfven deras präster och emeriter långa böner hvilka de omsorgsfullt sy en i form af små nåldynor, och hänga eller binda på sig, fullt förlitande sig på att detta skall frälsa dem ifrån allt ondt till dess de duka under ack då utan att söka läkare. Till allt detta betala de stora summor penningar men söka läkare säga de sig icke hafva råd. Om kvällarne samlas de och sjunga klagsånger äfven sina profeters marterdöd och gråtande skrika de och slå sina hufvuden och bröst så att det höres lång väg riktigt hemskt. Allt detta i den fulla öfvertygelsen att skall vara en förtjenst inför Gud att så göra och att de i lön för sina rop och tårar skola få ingå i paradiset. Herren hjälpe och frälse dem ur vantrons mörker och blindhet! Många äro äfven dem som hafva förlorat tro och tillit till allt detta, men att omfatta Jesus såsom sin enda räddningsplanka såsom Guds son och världens frälsare

det synes dem oftast lika dåraktigt som det förra hvarföre de likt Isaskar lägra sig mellan gränserna och tro ingenting. Gud hjälpe och frälse för sitt namns skull! Tiden är kort öfver allt detta. Herren är en Mästare till att hjälpa och frälsa äfven ifrån denna pestiletia. Ännu hafva vi icke sport något härom i vår närhet. I Teheran och Tabris m.fl. städer lär den ha skördat många offer men det säges att det, nu mera är mycket på återtåg. Godt att vara innesluten i Herrens hand och våra käras förböner. Att I icke glömmen oss därom är jag viss. Gud höre sina barn som ropa till honom natt och dag!"

För Anna var tydligen språket inte något problem i allafall: Anna skriver den 6 oktober 1905: "- - - här i Räscht, ensam svensk, och att jag på 4 år icke har sett en enda af mina landsmän eller någon som förstår mitt moders mål. Det är dock för underligt huru man kan vänja sig vid allt, så t.ex. är det nu så naturligt att tala persiska med alla att till och med turkiskan som jag förut i 10 eller 12 år talat på 2 olika dialekter helt ledigt nu så småningom synes mig mera främmande än persiskan."

Dock var Annas hälsa ett desto större problem. Den 28 april 1905: "I början på nya året blef jag mycket sjuk af, enl. hvad Josef säger, malariafeber som varade länge och tycktes trotsa alla af honom ordinerade medel, ty äfven antifibrin såväl som kina kräktes genast upp såväl som allt annat. men åter har Herren hulpit så att jag nu är ganska kry. - - Han tror, att för mig klimatombyte skall vara nästan nödvändigt emedan luften här är obeskrifligt fuktig och rå. Tänker neml. nu mera att Teheran skall i flera afseenden vara bättre än Räscht och att det icke egentligen skall vara någon fara att frukta enär hans mor och faster m.fl. af släktingarna icke äro där."

Den 10 juni reste Josef till Teheran, dels för att ordna en del efter modern som lämnat staden, och dels för att om möjligt hitta ett lämpligt hus för Anna och sig själv. Josef fick det besvärligt med myndigheterna bl.a. och kunde inte återvända till Räscht förrän den 28 december. Josef och Anna blev nu tvungna att stanna i Räscht ännu en vinter, men någon gång under sista halvåret 1906 flyttade de sitt hem till Teheran.

Undr Qadjar-dynastin (1794 - 1925) växte det utländska inflytandet i Persien och i början av 1900-talet delades landet upp i tre intressezoner, - en engelsk, en rysk och därimellan en neutral. 1905 utbröt en revolution stödd av alla samhällsgrupper, som tvingade fram en konstitutionell monarki till skillnad från den absoluta som förut varit. I oktober 1906 samlades för första gången den lagstiftande församlingen, efter allmänna val. Schahen dog emellertid endast några dagar efter undertecknandet av den nya författningen, och hans son, Muhammed Ali, försökte genast att med rysk hjälp återinföra den absoluta monarkin. Vid ett försök 1907 gav sig scha-

hen nästan genast då han mötte väpnat motstånd från konstitutionalisterna. 1908 bombarderade och brände Schahen parlamentsbyggnaden och upplöste parlamentet och 1911 invaderade Muhammed Alis styrkor Persien från Ryssland.— Men inget lyckades, dock stannade ryska trupper kvar i norra delen av landet.

Teheran.

I Teheran kom den politiska konflikten och oroligheterna närmare inpå för Josef och Anna. Här följer några citat ur Annas brev som belyser situationen.

Den 27 december 1907: "De högsta mollorna (neml. biskopparna som vi skulle kalla dem) från universitetsstaden, eller kanske rättare Påfvedömet, hafva fällt den strängaste dom öfver shah och alla som med honom våga resa sig upp emot parlamäntet.— - - Parlamäntet med folket hafvat segrat, och togo hårt itu med Schah, att om han icke ställde om att dessa grymheter upphörde skulle han sjelf blifva dödad eller afsatt från sitt härskardöme. Detta hade till följd att han åtminstone f.n.v. ödmukat sig och (af fruktan om ej annat) tilegraferat till alla höfdingar och höga ämbetsmän kring hela landet att återställa fred och ordning hvar på sin plats. Flera våld och grymheter föröfvades äfven den dagen Parlamäntet bestormades så t.ex. utstuckus ögonen på en som sedan dödades eller styckades och omkring 20 och däröfver dödades vid detta upplopp på det mäst ohyggligaste sätt. Detta vare nog för att visa hvad som skulle hafva skett om Shah fått makten att tyranisera efter eget godtycke. Gud vare tack för den vändning saken tagit denna gång!— - - Våra förhållanden här hafva, som du förstår, tillföljd af dessa oroliga tider i landet, varit ganska tryckande, ty alla afärer hafva legat nere och penningebrist råder öfverallt, men vårt hopp till Gud är att det nu så småningom skall blifva bättre då saken fått en annan vändning menskligt att se, nu till det bättre ehur det nog tager tid innan allt kan ställas till rätta efter allt detta virrvarr."

Från ett annat brev samma år: "Alla veta att Musäffar öföre Schah före sin död gaf folket Konstitutionsbref. Den nuvarande Schah skref under det, samt ofentligt sände sin egen handskrift på att landet är fritt; med sitt eget sigill bekräftande detta. Parlamänt upprättades och från hela landet sändes advokater eller riksdagsmän, men så i ett nu vänder han på bladet, och förstör Parlamenten, dödar flera af advokaterna jemte de mäst framstående tidningsredaktörerna m.fl. här; sände så ut Guvenörer öfverallt med förstärkelseårder och på flere platser har dessa huserat som folkets plågoris och om de satte sig till motvärn blefvo de dödade utan skoning. — - - Såvidt vi veta är ingen af dessa som säga att vi icke vilja hafva någon Kung, utan de säga vi vilja hafva en kung som söker landets väl och icke dess förderf."

Den 4 februari 1908: "Det är sant att här varit så oroligt och osäkert på alla områden att nästan all lust förtagits oss att skriva eller göra något nämnvärt arbete föröfrigt ty oupphörligt har nya rykten nått våra öron om de hemskaste mord och våldsvärk, och som Josef uppenbarligen hör till parlamentska partiet och oupphörligt anlitas från det hållet om skrivelser och diktamen etc. vid den nya lagstiftningen så förstår du nog att det ofta känts litet kusligt då upprorsmakarna rasat fram verre än vilddjur. T.ex. det tillfället då Parlamentet bestormades och skulle enl. årder från Shah sprängas i luften, människor ej endast stympades utan ögonen utskurus med penknif. Och de sönderstyckade liken upphängdes i träd till allmänt förakt. Men den mäktigaste gör mäktiga ting. Det tog en snöplig vändning för de stora den gången. Igår fingo upphofsmännen till dessa gräsligheter grundligt smaka på spö och därefter i fångdräkt, bundna med kedjor fördes de fångna till en långt aflägsen förvisningsort på 12 års förvisning. Ja, hvad människan sår skall hon ock uppskära. Vårt hopp till Gud är, att det hädanefter blir lugnare tider så småningom."

Den 18 februari 1908: "Vår nye regent vill icke låta sig böja under parlamentslagen utan ställer alltgämt till villervalla än på ett än på ett annat sätt och hade han makt som han har vilja så hade han nog rensat bort hela parlamäntsälskapet, men hans motpart är honom för stark och huru han än söker att slita sig lös och bli sjelvherskare så är han liksom fisken med kroken i halsen ännu för svag, men hans otåligen rörelser förorsakar dock ibland oro för vår lilla farkost på lifvets haf."

Den 22 juni 1908: "Vi äro nu till Herrens pris krya allesamman, men de yttre oroligheterna har just idag nått sin höjdpunkt så att hvad vi länge fruktat och varit hotade med står nu för dörren. Idag på morgonen började kanonernas donande ljud, när vetande hvad det denna gång gälde, kändes det hemskt, och alla fruktade det som komma skulle. Efter en hård kamp från båda sidor och många spilda människolif bestormades och intogs Parlamäntet och dess öfverhufvud togos tillfånga. Förut hafva flere af de ledande männen och däribland en son till Lille Sultanen tagits tillfånga och bortförts till aflägsna platser. O Herre hjälp, O Herre låt väl gå!

Hela landet är i uppror och stora hjälptrupper äro i annalkande från alla håll, säges det. Hela folket rusta sig och säga: "Bort med Shah!"

Despätens tvång har blifvit dem för outhärdligt, de äro färdiga att dö för landets frihet, men icke underkasta sig sjelfhärskarens välde. Hvad slutet blifver vet alena Han, hvilkens högra hand behåller segren."

Om Shahan skriver Anna: "En tyrann och våldets man gjorde han sig känd för redan såsom kronprins i Tabris och nu har han fått magten i sina egna händer." Anna fortsätter: "Många af de fångna hafva redan på det grymmaste sätt dödats och därefter styckats och kastats för hundarna.

Detta gällde särskilt en af deras mäst framstående predikant. - - -
Från de högst vederbörande har Josef erhållit de mäst kraftiga försäk-
ringar om att vi hafva intet att frukta på villkor att inga samlingar
förekomma i politiskt afseende utan endast sådana som äro i behof af
läkarehjelp. Folket är så uppskrämt att det under dessa dagar äfven
varit mycket få som vågat sig ut. Äfven de patienter jag hade, hafva
ej vågat sig ut utom en stackars slafinna som kommit några gånger. Idag
har äfven en av de andra kommit och så småningom komma de nog åter, ty
Shah har nu dragit sig litet tillbaka och öfverlemnadt den styrande mag-
ten i ryssarnas händer, samt låtit klistra upp plakat med löfte om att
folket i allmänhet hafva intet att frukta utan hvar och en må komma ut
och sköta sitt arbete som förut. Alla afärer äro åter öppnade som förut."

I det sista av de. brev, som Anna efterlämnat, skrivet den 25 april 1909,
står det: "Ännu uppehålla de krigande sig omkring 3 dagsresor härifrån,
men det dröjer nog icke så många dagar enl. beräkning förr än det är
nära för handen äfven här men som det egentligen gäller de regerande
magterna, så är vårt hopp till Gud att vi få bo i frid under Herrens
bannér. - - - Farväl i Herren!"

Avslutning.

Den 31 mars 1913 slutade Mirsa Josef Mässror sin livsgärning. Anna var nu helt utlämnad i ett trots allt främmande land och fick det mycket svårt som ensam kristen kvinna bland muhammedaner. Hon blev fräntagen hus och hem av Josefs släkt, och Josefs bror var t.o.m. efter henne med kniv och ville döda henne.

Om tiden efter Josefs död vet ingen så mycket, men Anna har själv berättat en del för min egen mormor, fru Lisa Kumlin. Svenska officerare var vid seklets början stationerade i Persien för att organisera det "Persiska gendarmeriet". I ett reportage från den svenska kolonien i Persien i Dagens Nyheter den 9 mars 1912 står följande att läsa:

"Den åldriga damen, som sitter ensam på den andra bilden, är den äldsta inom den svenska kolonien i Teheran, en fru Nyström, om vars existens de öfriga svenskarna icke haft någon aning förrän samma dag fotografien togs, då alla sammanträffade i grefve och grefvinnan Lewenhaupts gästfria hem." Anna hade själv givit sig tillkänna på gatan och togs efter Josefs död om hand av den svenska kolonien i Teheran. Greve Erik Lewenhaupt skrev till Annas bror, C.F. Nyström, och meddelade, att man skulle hjälpa Anna att ta sig hem till Sverige. Omkring ett visst datum skulle hon anlända till Stockholm med lastångare från Ryssland. En väninna till Anna, Lina Bäckström, som bodde i Stockholm, kontaktades och hon lovade att ta emot Anna, vilken dag hon nu skulle anlända. En dag ringde man från hamnen: "Här sitter en gammal kvinna, som säger att hon heter Anna Nyström och kommer från Persien. - - Hon har bett oss meddela detta". Lina Bäckström åkte så ner till hamnen, där Anna satt på en tunna med sina få ägodelar i en liten rottingkoffert. Hon var mycket svag och fick så vila ut hos sin väninna efter en lång och besvärlig resa.

Då Annas bror, som anlät från Västerås, och Lisa, Annas brorsdotter, satt vid sängen, berättade Anna, med viss ansträngning på grund av dåligt hjärta och hosta, om sin resa hem till Sverige. Det min mormor Lisa bäst kommer ihåg är Annas berättelse om hur, då hon färdades med släde över ryska stäppen, skjutskarlen tappade henne under full snöstorm. Dock upptäckte han att Anna var borta, han vände tillbaka och fann henne, trots att spåren efter släden snabbt utplånats!

Anna hade mycket dåligt med kläder, och de hon hade var enligt min mormor "uråldriga". Mormor fick då gå till en affär med begagnade kläder och skaffa något, hon trodde skulle passa. - Det var meningen, att Anna nu skulle bo hos sin bror i Västerås, men då hon var mycket klen fördes hon direkt till Västerås lasarett. Här fick hon sluta sitt strapatsrika, självupppoffrande men i Herren lyckliga liv kl. 5.00 på juldagsmorgonen 1913, under det att kyrkklockorna kallade till julotta.

Jag vill till sist citera C.F. Nyströms avslutning av det han skrev ner om sin syster vid tiden för hennes förlovning:

"Bilder ur lifvet skildras ofta i tidningar och böcker. Dessa äro ju i allmänhet afsedda att vara till någon lärdom. Det är min öfvertygelse att ofvan-nämnda bilder ut verkligheten äfven ha åtskilligt att lära oss, därför hafva de blifvit nedskrifna".